

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

RUMİ MOTİFLERİ -1

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ- 1	3
1. TEPELİK MOTİFLERİNİ ÇİZME	3
1.1. Rumi Motifleri	3
1.1.1. Rumi Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi	3
1.1.2. Çinide Kullanılan Rumi Motifleri	12
1.2. Tepelik Motifleri	16
1.2.1. Tanımı	16
1.2.2. Kullanım Yerleri	17
1.2.3. Çizim Teknikleri	19
UYGULAMA FAALİYETİ	22
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	24
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	26
2. ORTA BAĞ MOTİFLERİ	26
2.1. Tanımı	26
2.2. Kullanım Yerleri	27
2.3. Çizim Teknikleri	28
UYGULAMA FAALİYETİ	31
MODÜL DEĞERLENDİRME	35
KAYNAKLAR.....	37

AÇIKLAMALAR

KOD	211GS0104
ALAN	Seramik ve Cam Teknolojisi
DAL/MESLEK	Çinicilik
MODÜLÜN ADI	Rumi Motifler -1
MODÜLÜN TANIMI	Türk süsleme sanatlarında kullanılan motiflerden tepelik ve orta bağ motiflerinin; tanımları, kullanıldığı yerler ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Hayvansal motif çizimleri, modülünü almış olmak.
YETERLİK	Türk Süsleme Sanatlarında Kullanılan Motifleri Çizmek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları, ana motiflerinden olan Rumi Motiflerini, asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. Amaçlar Öğrenci, gerekli ortam sağlandığında; 1- Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde, tepelik motiflerini çizebileceksiniz. 2- Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde, orta bağ motiflerini çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Çizim masası, parşömen kağıdı, resim kağıdı,0,5 kalem gönye, cetvel.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığımız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığımızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci;

Rumi motifler, Türk süsleme sanatı tarihi içerisinde her dönemde ve her türlü süsleme alanında yüzyıllardan beri kullanılan klasik motiflerimizdendir.

Rumi “Anadolu’ya ait” anlamındadır eskiden Anadolu’ya Diyar-ı Rum denilmesinde ve 1071 Malazgirt Zaferi’nden sonra Anadolu’ya yerleşen Selçuklu Türklerinin bu motifi geliştirerek, çok kullanmalarından dolayıdır. Rumi motifine ayrıca Selçukî de denilmektedir.

Rumi motifi ilk kez, 9.ve10.yüzyılda Uygur Türklerine ait bezekli Freski’nde Rumi kanatlı ejderha figüründe bir motif olarak görülür. Uygurlulardan sonra kurulan Karahanlılar Devleti döneminde ise Rumi motifi desen haline gelecek kadar gelişmiş ve Türk süsleme sanatında bir üslup olmuştur.

Bir Rumi kompozisyon incelendiğinde; tepelik-orta bağ ve çeşitli rumi kollardan oluştuğu görülür.

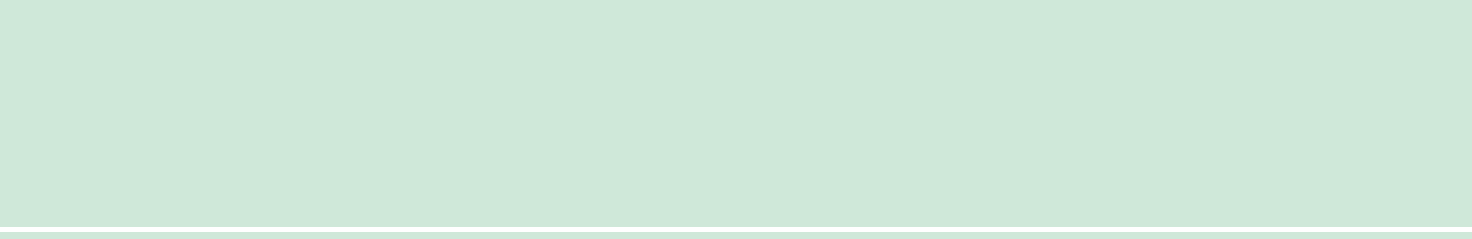
Rumi tepelik motifleri, Rumi motifleri içerisinde en basit olanlarıdır ve bitiş noktalarında kullanılır.

Rumi orta bağ motifleri ise rumi tepelik motiflerine göre daha gelişmiştir. Rumi kolların çakışma yerlerini gizlemek, desene zenginlik katmak, rumi kompozisyonu geliştirmek için rumi kol çıkışlarında kullanılır.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda, rumi tepelik ve rumi orta bağ motiflerinin çizim tekniklerini öğrenecek, estetik bir üslupla rumi tepelik çeşitlerini ve rumi orta bağ çeşitlerini çizebileceksiniz.

Topkapı Sarayı çinilerinden rumi kompozisyon örneği

ÖĞRENME FAALİYETİ- 1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, motiflerin aslımı bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde Rumi Tepelik motiflerini çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Rumi tepelik motifine başlamadan önce;

- Türk süsleme sanatlarında kullanılan rumi tepelik motiflerini araştırarak,
- Klasik Çini desenlerindeki rumi tepelik motiflerinin inceleyerek,
- Günümüz çini desenlerindeki rumi tepelik motiflerinin inceleyerek, dosya hazırlayınız.

1. TEPELİK MOTİFLERİNİ ÇİZME

1.1. Rumi Motifleri

1.1.1. Rumi Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

Rumi motifinin ilk örneklerini, 8.ve 9.yy. Uygur Türklerinde; üsluplaşmış kuş, ejderha kanat ve gövdelerinde motif olarak görmekteyiz.

Türklerin İslamiyet`i kabul etmesiyle, Türk süsleme sanatında insan ve hayvan figürleri yavaş yavaş ortadan kalkmış yerini geometrik ve bitkisel süsleme almıştır.

Rumi motifinin kıvrık dallar halinde kompozisyon oluşturarak gelişmesi, süsleme sanatımızda bir üslup ve tarz halini alması ilk Müslüman-Türk Devleti olan Karahanlılar döneminde olmuştur. Karahanlılar kabul ettikleri İslam inancı ile süslemelerinde geometrik desenler ve bitki motiflerinin yanında, rumi motifinde aşırı stilizasyona giderek bu motifi kıvrık dallar üzerinde kullanmışlardır. Karahanlılar döneminde rumi motifinde görülen ve daha sonraki dönemlerde de devam eden bu kompozisyon özelliğinden dolayı rumi motifinin bitkisel kökenli olduğu da söylenmektedir. Ancak Selçuklu ve Anadolu Beylikleri'nin eserlerinde görülen rumi motiflerin hayvan figürleriyle aralarındaki yakınlığı açıkça göstermektedir .(Resim 1.1) Bu nedenle rumi motifinin hayvansal kaynaklı olduğu kabul edilmektedir.

Büyük Selçuklu İmparatorluğunun mimarisinde rumi motifi önemli bir süsleme unsurudur. Anadolu Selçuklular döneminde ise en güzel örnekleri verilmiştir.

Resim 1.1: 13.yy Konya Hz..Mevlana Dergahı'nda bulunan bir Rumi desen

Anadolu Selçukluların çini sanatı örnekleri ilk olarak Konya, Sivas, Erzurum, Amasya, Tokat mimarilerinde görülür. Selçuklu Dönemi çini sanatında kullanılan motifler, üstün bir yaratıcılığın ürünü olarak çok zengin ve çeşitlidir. Kullanılan motifler mimari yapının fonksiyonuna göre değişir. İnsan ve hayvan figürleri sadece köşk ve saraylarda, geometrik ve bitkisel süslemeler dini yapılarda kullanılmıştır. Yazılar ise, dini mimarinin en etkili süslemesi olmuştur.

Selçuklu çini sanatı, dini yapılarda ve saraylarda kullanılan farklı teknik ve süslemedeki çinileri ile üstünlük gösterir. Bu üstün sanatın merkezi Konya'dır.

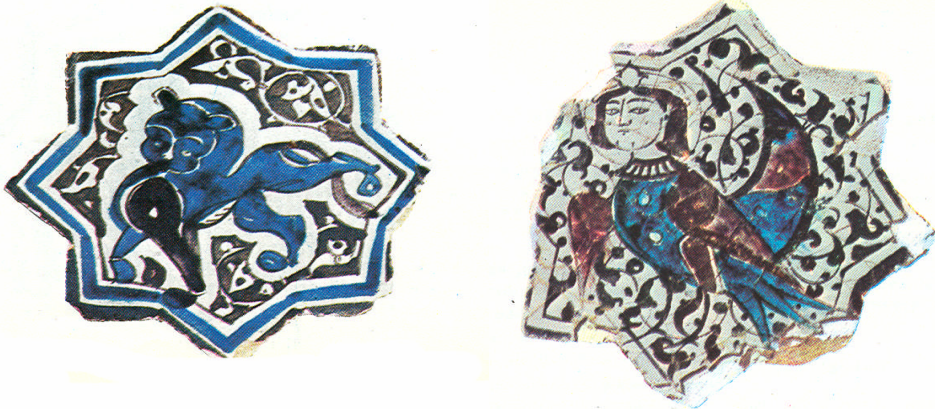
Selçuklu Dönemi çini sanatında rumi motiflerin ilk örneklerine; Konya, Karatay Medresesi Müzesi'nde bulunan Kubadabad Sarayı'na ait çinilerde rastlamaktayız. Bu çinilerde Rumi motifleri, figürlü-sekizgen biçimli çinilerin zemin süslemesinde ve etrafındaki haç biçimli bağlayıcı çinilerin süslemesinde görmekteyiz. (Resim 1.2 -1.3 -1.4)

Resim 1.2: Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan rumi motifli örnekler

Resim 1.3: Kubadabad Sarayı çinilerinden

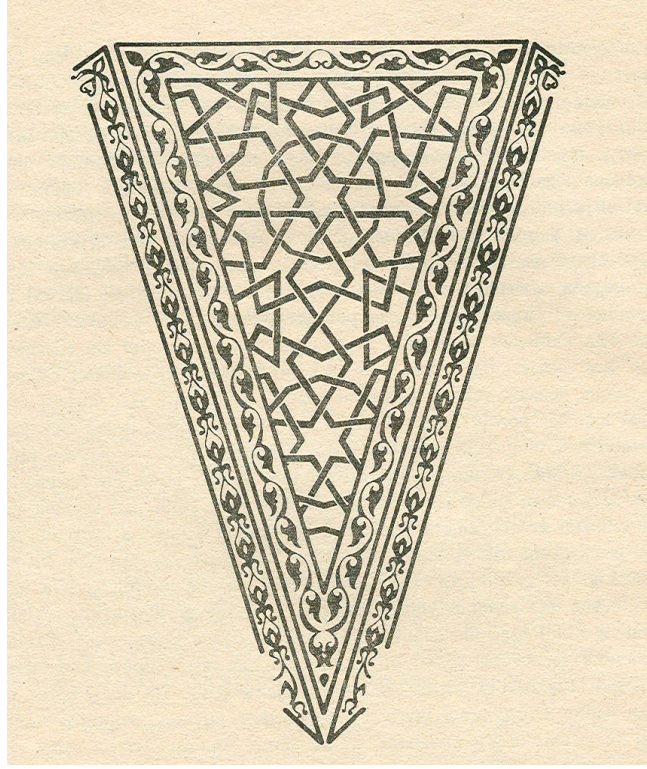
Resim 1.4: Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan rumi motifli örnekler

Bu saray çinilerinde rumi motiflerden rumi tepelik, rumi orta bağ ve rumi kol çeşitleriyle kıvrım dallar üzerinde bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Selçuklu Dönemi çinili eserleri, Konya ve çevresindeki mimari eserlerde görmekteyiz. Süslemede motif olarak, rumiler, münhaniler, geometrik geçmeler, sade şekilleri ile hatailer ve Selçuklu Türkleri elinde geliştirilerek bolca kullanılan rumiler başta gelir.

Bu mimari eserlerde; rumi motiflerin kompozisyon özellikleri şöyledir;

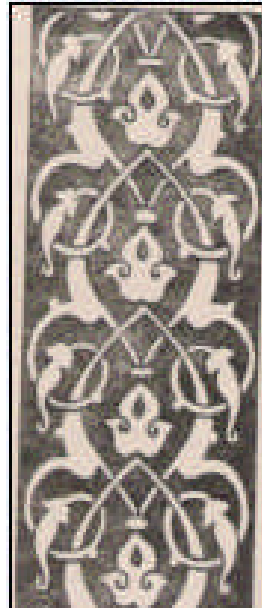
Konya Alaeddin Camii'nde kubbeye geçişi sağlayan üçgenlerin etrafı kıvrık dal üzerine sıralanmış tek yönlü, yuvarlak hatlı rumilerle çevrelenmiştir.(Resim1.5) Aynı süsleme şekli Tokat Gök Medrese (Resim 1.6) ve Konya Sırçalı Medrese(Resim 1.7)de görülür.

Resim 1.5: Konya Alaeddin Camiinin kubbeye geçiş bölgesindeki üçgenler

Resim 1.6: Tokat Gök Medrese eyvan cephesinden bordür

Resim 1.7: Konya Sırçalı Medrese eyvan cephesinden bordür

Resim 1.8: Konya Karatay Medresesinden bordürler.

Konya Karatay Medresesi'ndeki bordürler, aynı biçimde; fakat zıt renkte rumili kıvrık dalların birbirini keserek uzanmasıyla oluşturulmuştur.

Resim 1.9: Sivas Gök Medrese mescid mihrabından bordürler

Sivas Gök Medrese Mescidi mihrab bordüründe kıvrık dallar üzerinde sıralanmış rumi motifler; çift yönlü kıvrık dallar üzerinde mükemmel bir grift bordür kompozisyonu oluşturmuştur.(Resim 1.9)

Aynı tarzda rumi kompozisyon bordür Sivas Buruciye Medresesi türbesinde de görülür.(Resim 1.10)

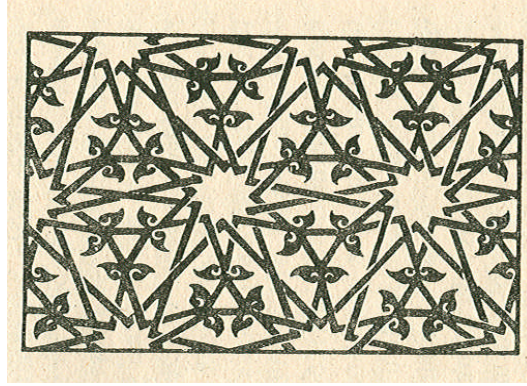

Resim 1.10: Sivas Buruciye Medresesi türbesinden bordür örneği

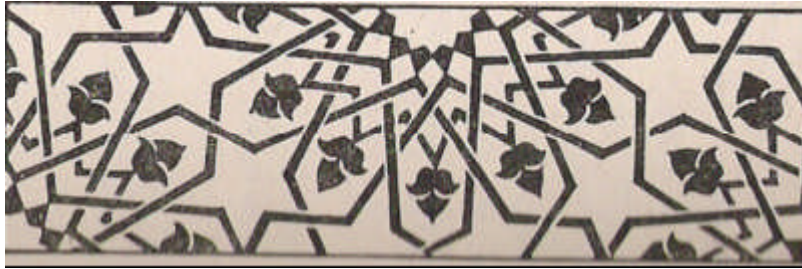
Konya Sadrettin Kon evi Camii mihrabında (Resim 1.11)ve Konya Sahip Ata Türbesi'ndeki lahitlerde (Resim 1.12) geometrik yıldız geçme motifleri ile rumi tepelik motifi birlikte kullanılarak, sonsuz geçmeli kompozisyon oluşturulmuştur.

Resim 1.11: Konya Sadrettin Kon evi Camii mihrabı bordürü

Resim 1.12: Konya Sahip Ata Türbesi lahitlerinden

Resim 1.13: Konya Sahip Ata Türbesi'nden bordürler

Konya Sahip Ata Camii ve Külliyesi Selçuklu çini sanatının en son; fakat en muhteşem örneğine sahiptir. Bu örneklerde çifte rumileri taşıyan kıvrık dallı bordürlerin, kendi aralarında bir aşağı bir yukarı yönelmiş olarak sıralanmış olması dilimli bir hatla çevrelenerek farklı bir kompozisyon meydana getirmiştir.(Resim 1.13)

Anadolu da çini sanatının başlangıcı ve gelişmesi Selçuklu devrinde olmuştur. Bu dönemde ilk önemli çini merkezi Konya'dır. Konya ve civarındaki örneklerde Selçuklu devrinin her tipte en mükemmel ve bol örneklerini görmekteyiz.

Selçuklulardan Osmanlılara geçişi sağlayan Beylikler devri çini sanatı, Selçuklu devri çini sanatı kadar zengin örnekler ortaya koyamamıştır.

İlk Osmanlı devri çinili eserlerin süslemelerine; Selçuklu devri çinilerinde görülen motiflerin yanında, hatai kompozisyonları, şakayık motifi gibi natüralist görünüşlü çiçekler ve bitkisel motifler de katılmıştır. Bu natüralist üslup gelişmesini sürdürmüş ve tabiattan fişkırırcasına canlılık içerisinde çizilen 16.yy Osmanlı çini sanatının, zengin kompozisyon üslubunu hazırlanmıştır. (Resim 1.14-1.15-1.16-1.17-1.18-1.19)

Resim 1.14: Bursa 2.Murat Camii çinilerinden

Resim 1.15: 16.yy İst. Ramazan Efendi Camii çinilerinden

Resim 1.16: Nurbanu Valide Sultan Camii çinilerinden

Resim1.17: 16.yy Adana Ramazanoğlu Camii çinilerinden

Resim 1.18: İst. 16.yy Rüstem Paşa Camii çinilerinden

Resim 1.19: 16.yy. Rumi kompozisyonlu çini tabak

Bu kompozisyon üslubunda; iri-haçer biçimli yapraklar arasında görülen büyük ve çok katlı olarak çizilmiş hatailer, kıvrak dallar üzerindeki rumi ve yine kıvrak dallar üzerindeki hatai motiflerinin birlikte kullanıldığı rumi-hatai kompozisyonlar, yalnız rumi motiflerin kullanıldığı kıvrak rumi kompozisyonlar, lale karanfil sümbül gibi bahçe çiçeklerinin yanında selvi ağacı, çiçek açmış meyve ağaçları da işlenmeye başlanmıştır.

Osmanlı dönemindeki rumi motiflerinde, hiçbir devir rumi motifleri ile kıyaslanmayacak kadar güzel kompozisyon örnekleri oluşturulmuştur.(Resim 1.20-1.21-1.22-1.23)

Osmanlı Dönemi desenlerdeki bu zenginlik kompozisyonların saray nakkaşları tarafından çizilmesinden kaynaklanmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde çini merkezi İznik ve daha sonraları Kütahya'dır.

Resim 1.20: İst. 16.yy Kanuni Sultan Süleyman Türbesi çinilerinden

Resim 1.21: İst. Ali Paşa Camii çinilerinden

Resim 1.22: İst. Ramazan Efendi Camii çinilerinden

Resim 1.23: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

1.1.2. Çinide Kullanılan Rumi Motifleri

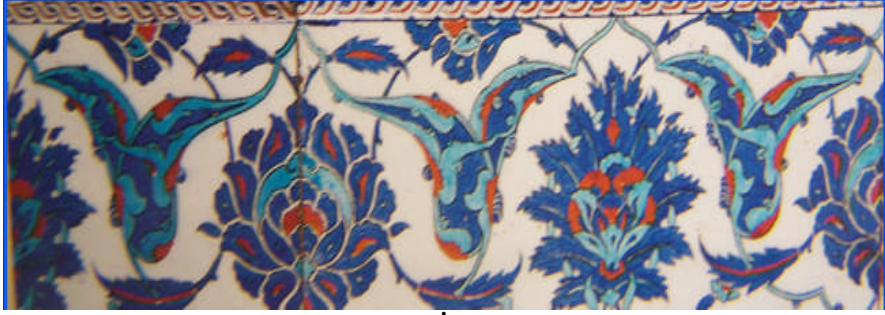
Bir rumi kompozisyonunda; rumi tepelik, rumi ortabağ ve rumi kollar olmak üzere 3 ana bölüm vardır. Rumi motifler; çizilişlerine ve desen içerisindeki görevlerine göre 2 farklı şekilde gruplandırılır.

Çizilişlerine göre rumi motifler:

- Düz rumi: Sade görünümlü rumi motiftir.(Resim 1.24)
- Sencide rumi: Çift taraflı çizilen rumi motiftir.(1.27)
- Hurdeli rumi: Küçük rumi motiflerle veya farklı motiflerle rumi motif içinin süslenmesidir.(Resim 1.25)
- Sarılma rumi (piçide rumi): Üzerinde sarılmış rumi çıkmalar bulunan rumi motiftir.(1.28)
- Dendanlı rumi (dilimli rumi): Sınır çizgisi dilimlenmiş rumi motiftir.(Resim 1.26)

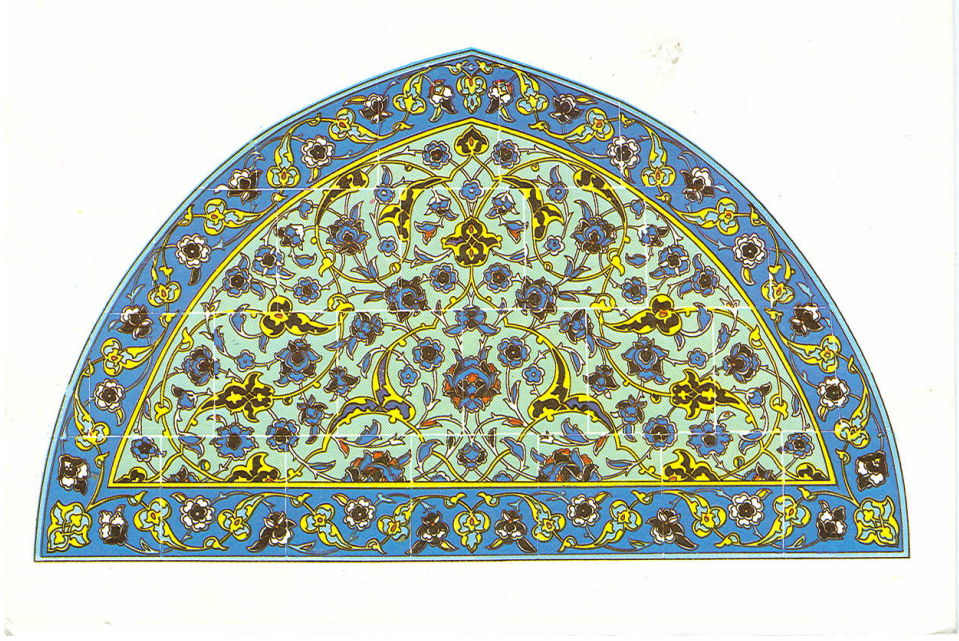
Resim 1.24: Düz rumi kollar,düz rumi tepelik ve düz orta bağlarla çizilmiş rumi kompozisyon örneği

Resim 1.25: Hurdeli rumi örneği (16.yy İst. Hürrem Sultan Türbesi çinilerinden)

Resim 1.26: Dendanlı (dilimli) rumi örneği (16.yy İst. Eyüp Sultan Türbesi Çinilerinden)

Resim 1.27: Sencide rumi kollarm bulunduđu kompozisyon 6rneđi(16.yy İst. Yavuz Selim Camii 6inilerinden)

Resim 1.28: Sarılma rumi motiflerin bulunduđu kompozisyon 6rneđi

Şekil 1.1: Rumi motif çeşitleri

Şekil 1.2: Rumi motif çeşitleri

Desen içerisindeki vazifelerine göre rumi motifler:

- Tepelik (Resim 1.29)
- Ortabağ (Resim 1.31)
- Ayırma rumi (Resim 1.30)
- Hurdeli rumi olarak isimlendirilirler.

Resim 1.29: Rumi tepelik motifi örnekleri

Resim 1.30: Hurdeli ayırma rumi motifi

Resim 1.31: Rumi orta bağ motifi örneği örneği

1.2. Tepelik Motifleri

1.2.1. Tanımı

Rumi kolların ve rumi orta bağların tepe noktalarına simetrik olarak üçgen şeklinde çizilmesiyle oluşturulan rumi motifi çeşididir.

Tepelik motifi, eksen çizgisi üzerinde mutlaka simetrik olarak çizilir.

Çinide kullanılan rumi tepelik motifi çeşitlerini Şekil 1.3'te görmektesiniz.

Şekil 1.3: Rumi tepelik motifi çeşitleri

Rumi tepelik motifiyle oluşturulmuş kompozisyon örneğini Resim 1.32 den inceleyiniz.

Resim 1.32: Rumi tepelik motifiyle oluşturulmuş kompozisyon örneği (Topkapı Sarayı çinilerinden)

1.2.2. Kullanım Yerleri

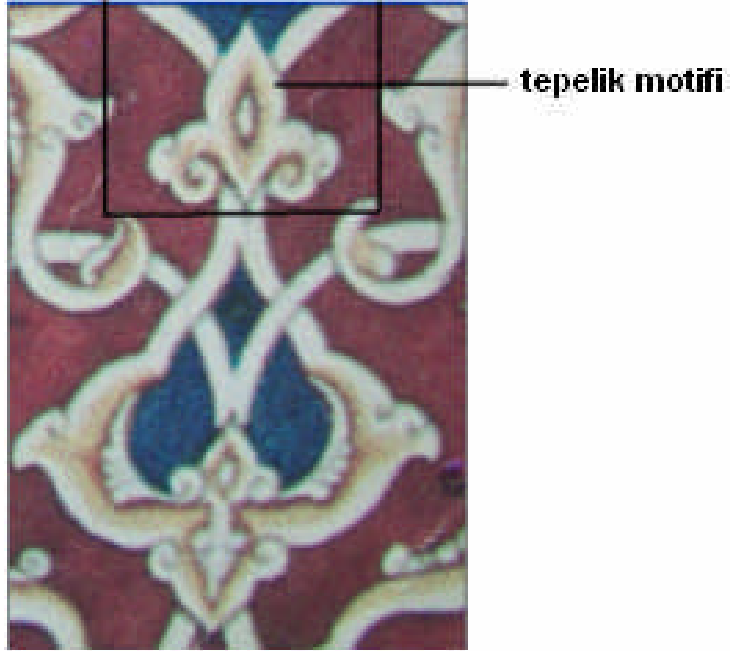
Rumi desen içerisinde tepe noktalarına çizilmektedir.

- Simetrik olarak çizilen ve estetik bir şekil meydana getiren iki rumi kolun birleştikleri bitiş noktalarına çizilir.
- Rumi orta bağ çeşitlerinin tepe noktalarına çizilir.

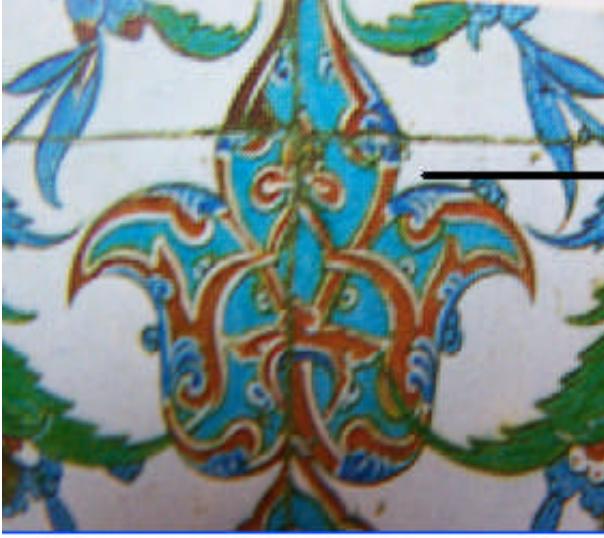
Tepelik motifi kullanım yerlerine göre; basit (sade) (Resim 1.33-1.34) ve hurdeli tepelik (Resim 1.35) olmak üzere çeşitleri ayrılır.

Resim 1.33: Sade tepelik motifi örneği (16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden)

Resim 1.34: Sade tepelik motifi örneği

Hurdeli tepelik motifi

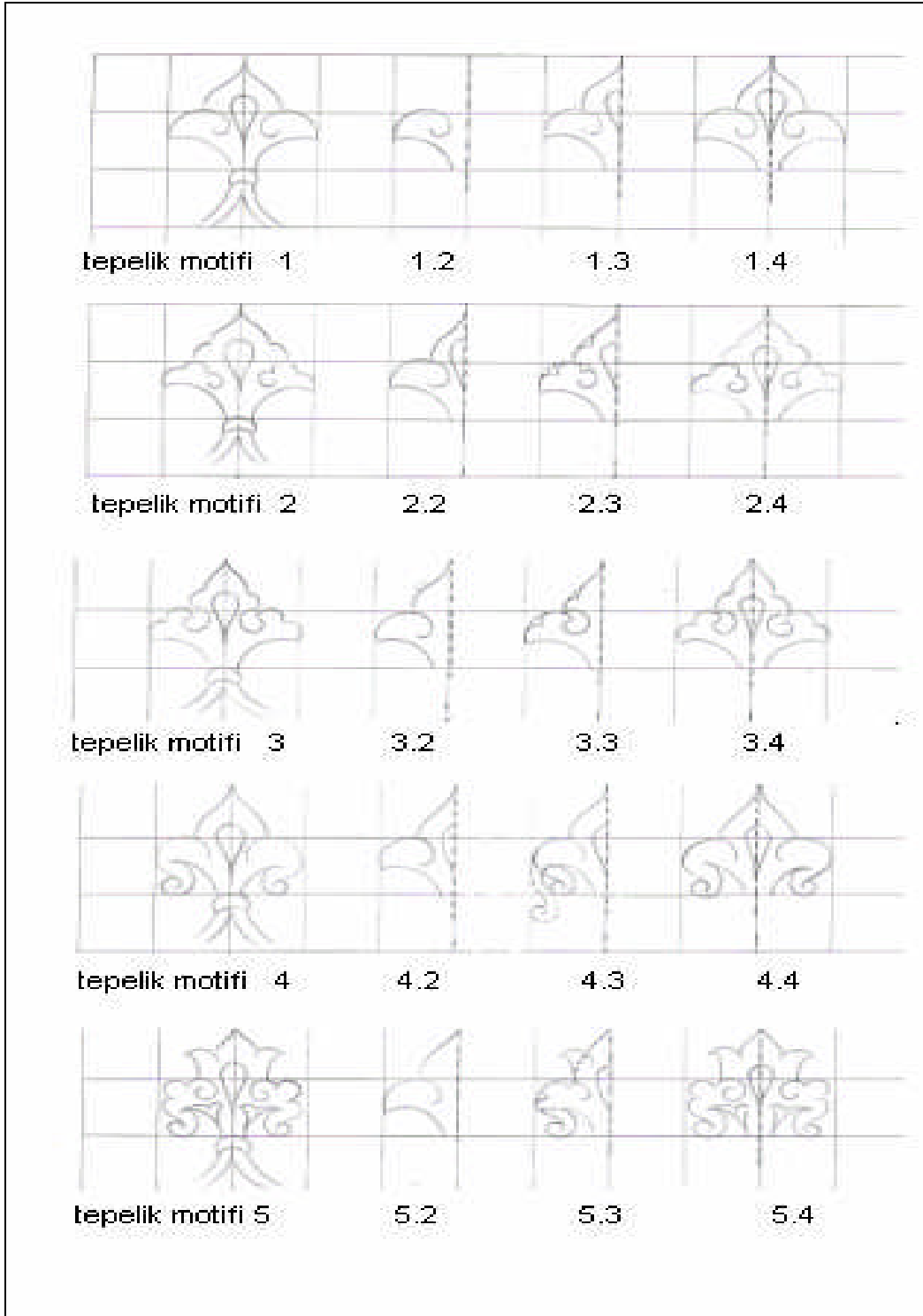
Resim 1.35: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

1.2.3. Çizim Teknikleri

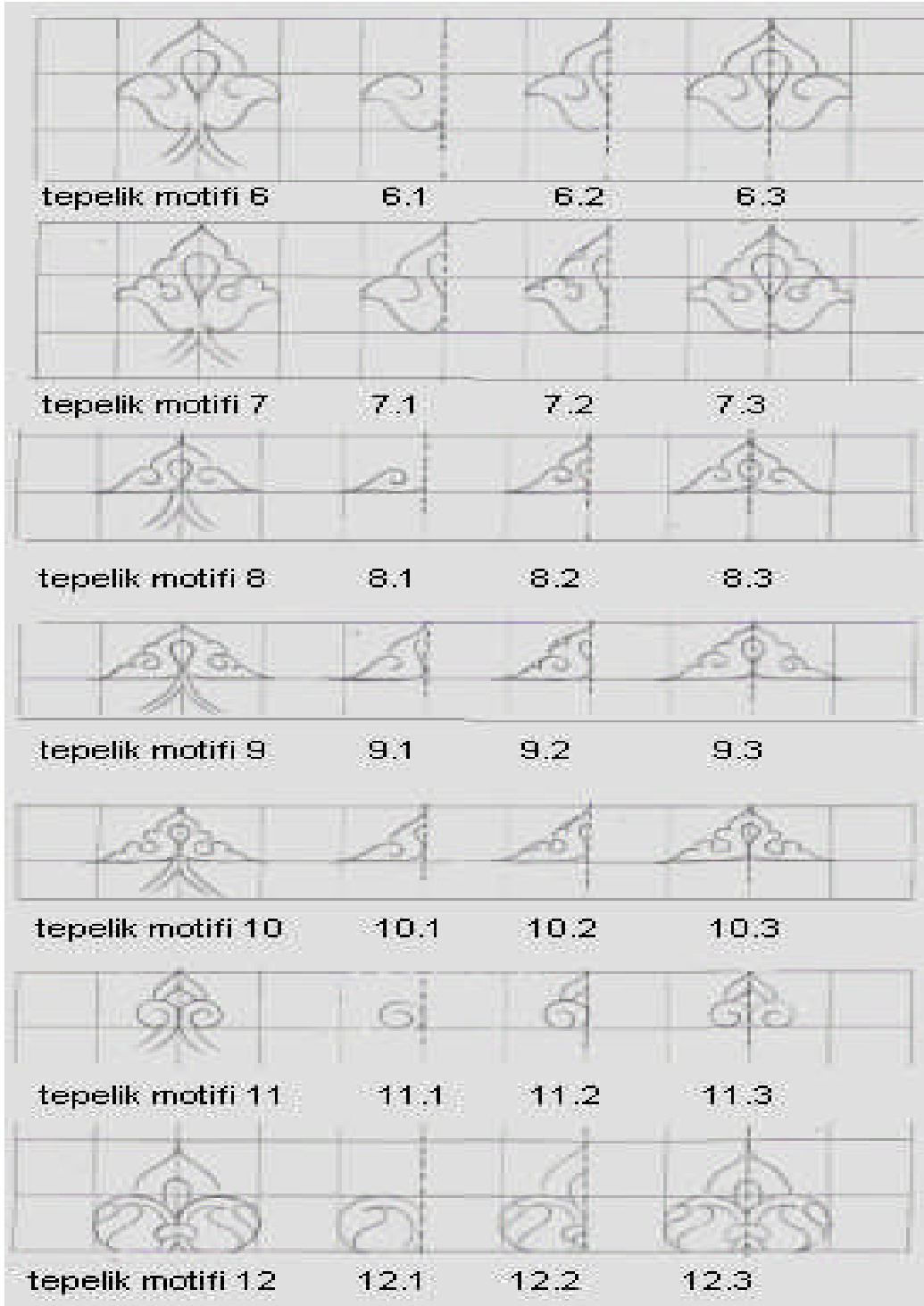
1.2.3.1. Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Perşümen kâğıdı
- 0.5 Kurşun kalem
- 90 Derecelik gönye- cetvel
- Resim kâğıdı
- Silgi
- Örnek çizimler

Rumi tepelik motifleri çeşitlerini ve çizim tekniklerini Şekil 1.1.3-1.1.4'te görmektesiniz.

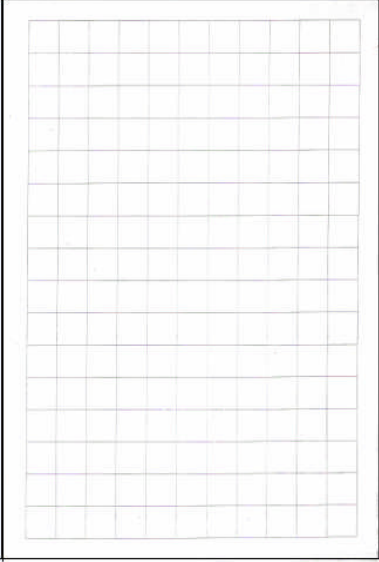
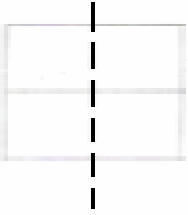

Şekil 1.4: Tepelik motifleri çeşitleri çizim aşamaları

Resim 1.5: Tepelik motifi çeşitleri çizim aşamaları

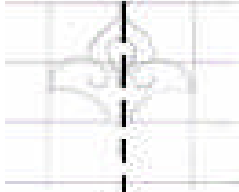
UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.➤ Perşömen kâğıdınızı (350*250mm) ölçülerinde kesiniz.➤ Perşümen kâğıdınızın etrafını 100 mm'lik çerçeve içerisine alınız.➤ Çerçeve içerisine aldığımız perşümen kâğıdınızın içte kalan (330*230mm) lik kısmını karelere bölünüz. Bunun için aşağıdaki çizimi inceleyiniz. <ul style="list-style-type: none">➤ Şekil 1.4'e bakınız. Tepelik motifi 1'in çizim aşamalarını inceleyiniz.➤ Tepelik motifi 1'i çizebilmek için hazırladığınız perşümen kâğıdınızdan çizim karelerinizi belirleyiniz ve orta eksenini çiziniz. <ul style="list-style-type: none">➤ Tepelik motifi 1.1'i çiziniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışacağınız ortama hazır hale getiriniz.➤ Perşömen kâğıdının temizliğine dikkat ediniz.➤ (100*100 mm.)- (150*150 mm.- 170*170mm.)-(200*200 mm.) lik yan yana karelere bölebilirsiniz.➤ Perşömen kâğıdınızın altına mutlaka resim kağıdı yerleştiriniz.➤ Motifi çizmeye başlamadan önce orta eksen çizgisini mutlaka çiziniz.➤ Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz.➤ Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösteriniz.➤ Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz.➤ Çizimlerinizde, kurşun kalem (0.5 uçlu 2B kalem) ile açık-koyu-açık çizgiler elde etmeye çalışınız.➤ Motifin son çizim aşamasını, parşömen kâğıtlarınızı orta eksenden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz.➤ Parşömen kâğıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz.➤ Her defasında bir önceki çizimi siliniz.➤ Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz.➤ Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizebilmeye çalışınız.➤ Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız.➤ Tepelik motifi çizimlerini, kareler oluşturmadan serbest olarak çizmeye çalışınız.➤ Doğru ve temiz çalışmaya dikkat ediniz.

1.1

- Tepelik motifi 1.2'yi çiziniz.
- Tepelik motifi 1.3'ü çiziniz.

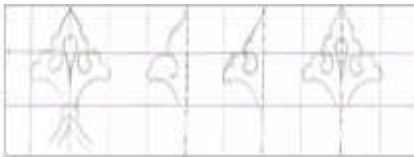
1.3

- Şekil 1.4'e bakınız. Tepelik motifi 2'nin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

tepelik motifi 2 2.1 2.2 2.3

- Şekil 1.4'e bakınız. Tepelik motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

tepelik motifi 3 3.1 3.2 3.3

- Şekil 1.4-1.5'e bakarak diğer tepelik motifi çeşitlerini çiziniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

(Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y koyunuz.)

1. () Rumi motifleri, tepelik-ortabağ ve çeşitli rumi kollardan oluşmaktadır.
2. () Rumi motifleri, kuş, beden ve kanatlarının stilize edilmesiyle oluşturulmuştur.
3. () Rumi motifi ilk olarak Uygur Türklerinin süslemelerinde görülmüştür.
4. () Osmanlı döneminde, süsleme sanatlarında kullanılan kompozisyonlar (desenler)saray nakkaşları tarafından çizilmekteydi.
5. () Ruminin kelime manası ‘‘Anadolu’ya ait’’dir.
6. () Rumi motifine ‘‘Selçuki’’ de denilmektedir.
7. () Rumi motifinin, geliştirilerek mimari eserlerde kullanılması Selçuklu döneminde olmuştur.
8. () Rumi motifleri ile en güzel ve mükemmel kompozisyon örnekleri Osmanlı döneminde verilmiştir.
9. () Selçuklular döneminde Anadolu’da çini üretim merkezi Konya’dır.
10. () Osmanlı dönemi’nde Anadolu’da çini üretim merkezi İznik’tir.

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız, (Değerlendirme ölçütleri)cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz, öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kağıtlarınızı (250*350) mm ölçülerinde keserek, dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçeride kalan (230*330) mm'lik kısmı (100*100 - 150*150 -170*170 - 200*200 vb.) mm. ölçülerinde karelere bölünüz. Bu karelere , 1-2 ve 3 numaralı rumi tepelik motiflerini çiziniz ? Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➤ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➤ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➤ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 1.4-1.5'i dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➤ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1.3'ü çizebilmek için parşömen kağıdınızı orta eksenden katladınız mı?		
➤ Orta eksenini kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlerinin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➤ Şekil 1.4-1.5'teki tepelik motifi çeşitleri işlem aşamalarını dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Tepelik motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Diğer tepelik motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda “ Hayır ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ Evet ” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde rumi orta bağ motiflerini çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Rumi orta bağ motifine başlamadan önce;

- Türk Süsleme Sanatlarında kullanılan rumi orta bağ motiflerini araştırarak,
- Klasik çini desenlerindeki rumi orta bağ motiflerini inceleyerek,
- Günümüz çini desenlerindeki rumi orta bağ motiflerini inceleyerek benzerliklerini ve farklı yönlerini belirleyerek konuyla ilgili bir dosya hazırlayınız.

2. ORTA BAĞ MOTİFLERİ

2.1. Tanımı

Rumi bir kompozisyonda; simetri eksen üzerinde motif çıkışlarını zenginleştirmek, görünüşü kuvvetlendirmek ve helezon şeklindeki kolların birleşme noktalarında daha estetik görüntü vermek amacıyla, simetrik olarak damla motifi şeklinde çizilen bir rumi motif çeşididir.

Tanımından da anlaşılacağı üzere orta bağ motiflerinin kanaviçesi damla motifidir. Orta bağ motifi, tepelik motifi gibi eksen çizgisi üzerinde mutlaka simetrik çizilir.

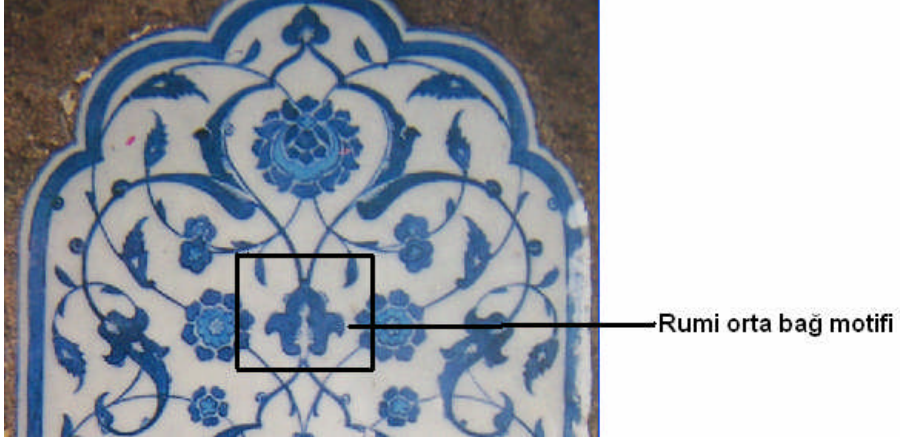

Şekil 2.1 Rumi orta bağ motif çeşitlerinden örnekler

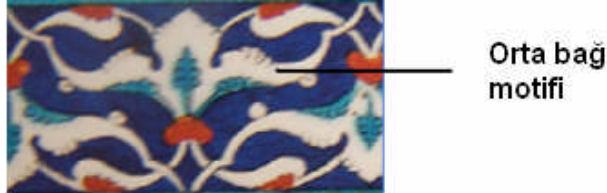
2.2. Kullanım Yerleri

Rumi desen içerisinde bağlayıcı motif görevi yapmaktadır.

- Simetrik olarak çizilen ve estetik bir şekil meydana getiren iki rumi kolun birleşme noktalarına çizilir. (Resim 2.1)
- Kompozisyonu geliştirmek için rumi motif çıkışlarında çizilir. (Resim 2.2)

Resim 2.1: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

Resim 2.2 : İst. 16.yy Hürrem Sultan Camii çinilerinden

Resimlerden de görüldüğü gibi orta bağ çeşitlerinin basit(sade) (Resim 2.3 -2.4)ve hurdeleri orta bağ motif (Resim 2.5) şeklinde çeşitleri bulunmaktadır.

Resim 2.3 :İst. 16.yy Sokullu Mehmet Paşa Camii çinilerinden

Resim 2.4 : 16.yy Edirne Selimiye Camiiçinilerinden

Hurdeli orta bağ
motifi

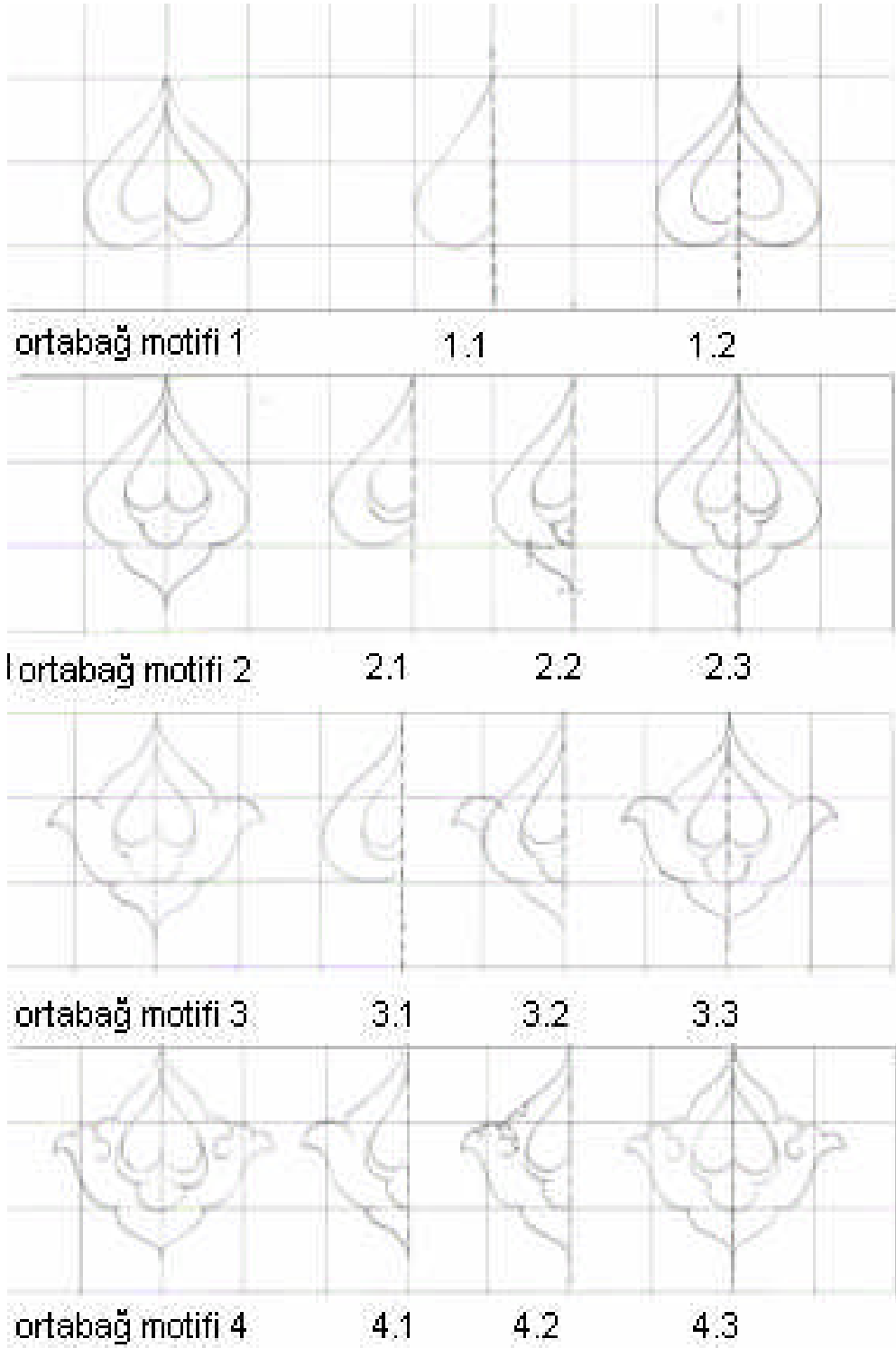
Resim 2.5 : İst. 16.yy Nurbanu Valide Sultan Camii çinilerinden

2.3. Çizim Teknikleri

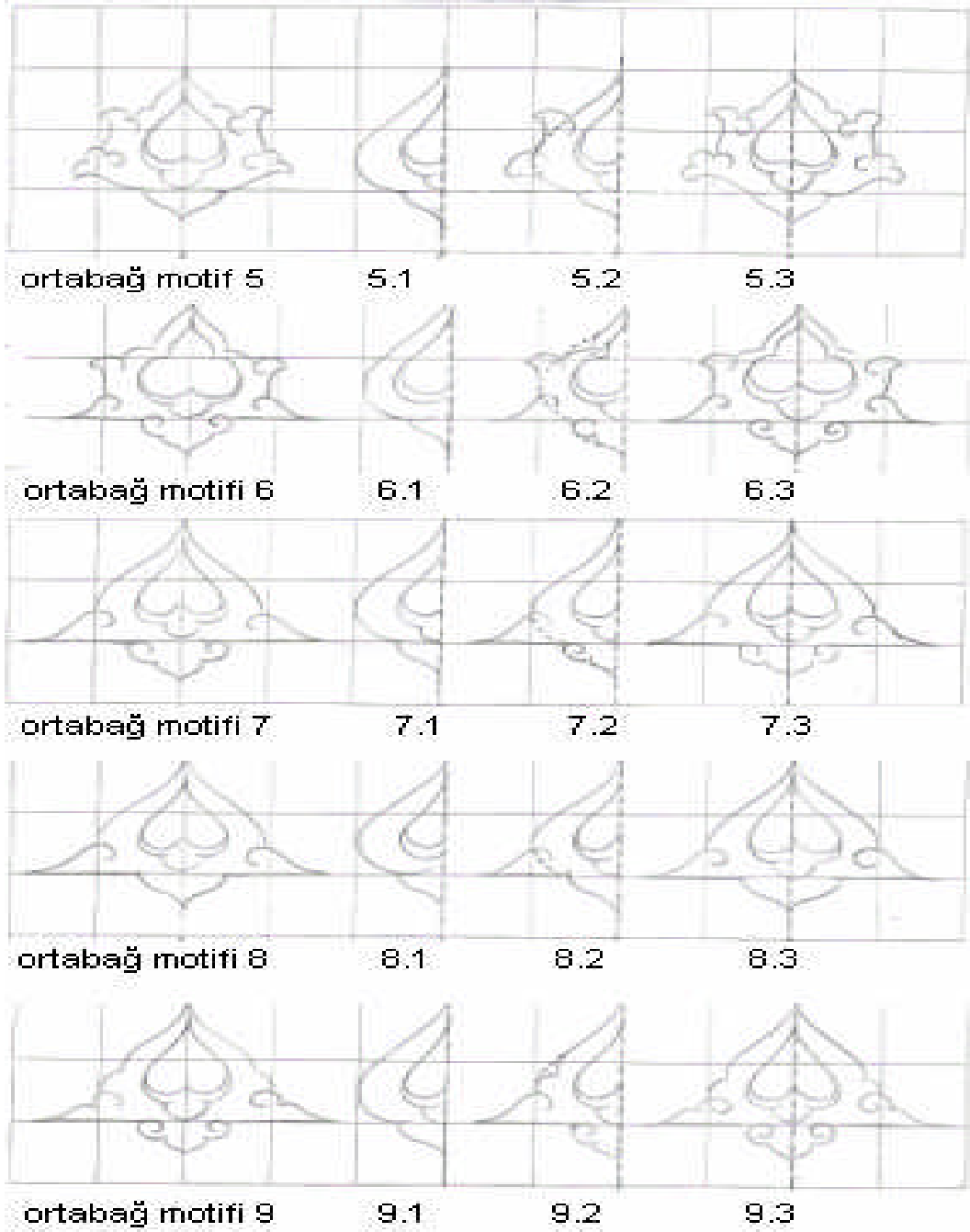
Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- 0.5 kurşun kalem
- 90 derecelik gönye-iletke
- Resim kâğıdı
- Silgi
- Örnek çizimler

Rumi orta bağ motif çeşitleri ve çizim aşamalarını Şekil 2.2- 2.3'te görmekteyiz.

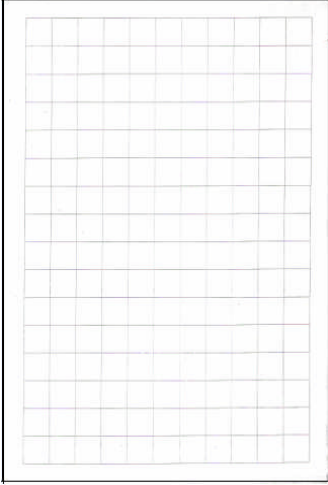
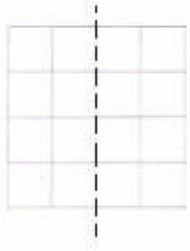

Şekil 2.2 Rumi orta bağ çeşitleri çizim aşamaları

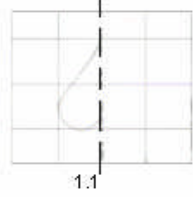

Şekil 2.3 Rumi orta bağ çeşitleri çizim aşamaları

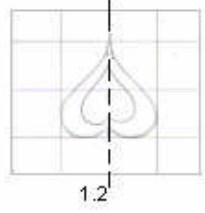
UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.➤ Perşömen kâğıdınızı (350*250 mm) ölçülerinde kesiniz.➤ Perşömen kâğıdınızın etrafını 100 mm'lik çerçeve içerisine alınız.➤ Çerçeve içerisine aldığımız perşömen kâğıdınızın içte kalan (330*230mm) lik kısmını karelere bölünüz. Bunun için aşağıdaki çizimi inceleyiniz. <ul style="list-style-type: none">➤ Şekil 2.2'ye bakınız. Orta bağ motifi 1'in çizim aşamalarını inceleyiniz.➤ Orta bağ motifi 1'i çizebilmek için hazırladığımız perşömen kâğıdınızdan çizim karelerinizi belirleyiniz ve orta eksenini çiziniz 	<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışacağınız ortamı hazır hale getiriniz.➤ Perşömen kâğıdınızın temizliğine dikkat ediniz.➤ (100*100mm-150*150mm-170*170mm-200*200mm) gibi.➤ Perşömen kâğıdınızın altına mutlaka resim kâğıdı yerleştiriniz.➤ Motifi çizmeye başlamadan önce orta eksen çizgisini mutlaka çiziniz.➤ Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz.➤ Orta bağ motifi çeşitlerinde birinci çizim aşamasının damlalık motifi çizimi olduğunu unutmayınız.➤ Orta bağ motifi 1.2'yi perşömen kâğıdınızı orta eksen üzerinden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz.➤ Çizimlerinizin temiz olmasına dikkat ediniz.

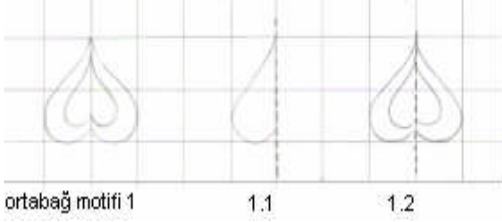
➤ Orta bağ motifi 1.1'i çiziniz.

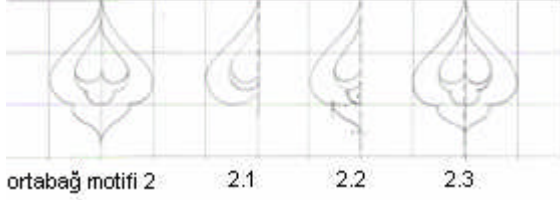
➤ Orta bağ motifi 1.2'yi çiziniz

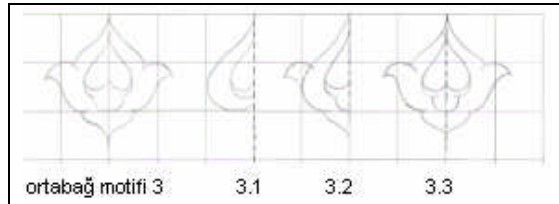
- Şekil 2.2'ye bakınız.Orta bağ motifi 2'nin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 2.2'ye bakınız. Orta bağ motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 2.2'ye bakınız.Orta bağ motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz..

- Şekil 2.2-2.3'e bakınız. Orta bağ motifi çeşitlerinin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çizimlerini yapınız.

- Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz.

- Çizimlerinizde, kurşun kalem ile açık-koyu-açık çizgiler elde çalışınız.

- Motifin son çizim aşamasını, parşömen kâğıtlarınızı orta eksenden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz.

- Parşömen kağıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz.

- Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz.

- Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizebilmeye çalışınız.

- Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız.

- Tepelik motifi çizimlerini, kareler oluşturmadan serbest olarak çizmeye çalışınız.

- Doğru ve temiz çalışmaya dikkat ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kâğıtlarınızı (250*350) mm ölçülerinde keserek, dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçeride kalan (230*330) mm'lik kısmı (100*100 - 150*150 -170*170 – 200*200 vb.) mm ölçülerinde karelere bölünüz. Orta bağ çeşitlerini bu kareler içerisine ve serbest ölçülerde çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➤ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➤ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm.) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➤ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 2.2–2.3'ü dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➤ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➤ Orta eksenini kullanarak, kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak, önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➤ Şekil 2.2–2.3'ü inceleyerek, orta bağ motifi çeşitlerinin işlem aşamalarını kavradınız mı?		
➤ Orta bağ motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Diğer orta bağ motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➤ Çizimlerinizde çizgi estetiğine dikkat ettiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda “ Hayır ” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı “ Evet ” ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığınız beceriler doğrultusunda; kullandığınız ölçülerde (250*350) mm kestiğiniz parşömen kâğıtlarınızı dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçerisine, (100*100-150*150-170*170-200*200 mm vb.) kareler çiziniz. Hazırlamış olduğunuz birinci kağıda rumi tepelik motifi çeşitlerini, ikinci kağıda rumi orta bağ motifi çeşitlerini çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➤ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➤ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➤ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 1.4-1.5'i dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➤ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1.2'yi çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1.3'ü çizmek için parşömen kağıdınızı orta eksenden katladınız mı?		
➤ Orta eksenini kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlərinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➤ Şekil 1.4-1.5'teki tepelik motifi çeşitleri işlem aşamalarını dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Tepelik motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Diğer tepelik motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➤ Tepelik motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi çizimlerine başlamadan önce Şekil 2.2-2.3'ü dikkatlice incelediniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1'i çizmek için çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➤ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		

➤ Orta bağ motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1.2'yi çizdiniz mi?		
➤ Orta eksenini kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➤ Şekil 2.2-2.3'yi inceleyerek orta bağ motifi çeşitlerinin işlem aşamalarını kavradınız mı?		
➤ Orta bağ motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➤ Diğer orta bağ motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➤ Orta bağ motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➤ Çizimlerinizde çizgi estetiğine dikkat ettiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda Hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

KAYNAKLAR

- ASLANAPA Prof. Dr. Oktay, **Turkish Tile and Ceramic Art**, İstanbul, 1999.
- SOYHAN Cihat, **Türk Çini Sanatı**, İstanbul.
- ÖNEY Prof. Dr. Gönül, **Türk Çini Sanatı**, İstanbul, 1976.
- İznik Eğitim ve Öğretim Vakfı Çeşitli Takvim Yayınları